

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Ключик

КЛЮЧИК ЮЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 343.535

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ,
ПОВ'ЯЗАНІ З БАНКРУТСТВОМ**

12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Запоріжжя – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Класичному приватному університеті, м. Запоріжжя.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент
АБАКУМОВА Юлія Вікторівна,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя,
директор Інституту права
імені Володимира Сташиса.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ДЕНИСОВ Сергій Федорович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 6;

кандидат юридичних наук, доцент
СТОМАТОВ Едуард Григорович,
суддя Комунарського
районного суду м. Запоріжжя.

Захист відбудеться «13» грудня 2019 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 17.127.07 Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «11» листопада 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Гороховська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективний розвиток економіки будь-якої держави неможливий без надійної банківської системи. Основною запорукою функціонування сучасного грошового обігу, платіжної системи та ринкового механізму є довіра до банку його вкладників. Невтішна практика, особливо у 2014–2015 рр., коли в Україні спостерігалось масове банкрутство банків, свідчить про необхідність убезпечення фізичних та юридичних осіб – кредиторів банку від ризиків його банкрутства. Така сама проблема стосується й господарюючих суб'єктів, банкрутство яких негативно впливає на добробут їх кредиторів (ст. 219 КК України).

Для підвищення ефективності кримінально-правової охорони суспільних відносин у сфері господарської та банківської діяльності 2 березня 2015 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» № 218-VIII. Завдяки цьому нормативному акту КК України було доповнено ст. 218-1 «Доведення банку до неплатоспроможності», а 16 липня 2015 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» № 629-VIII КК України доповнився ст. 220-1 «Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності» та ст. 220-2 «Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи».

Однак, на сьогодні ситуації, пов'язані з доведенням до банкрутства господарюючих суб'єктів, банків, інших фінансових установ, зокрема з метою рейдерського захоплення, та здатність держави ефективно протидіяти цим суспільно небезпечним явищам також викликають серйозне занепокоєння. Наявних механізмів захисту прав суб'єктів господарської діяльності явно недостатньо, що зумовлює потребу в комплексному науковому дослідженні окресленої проблеми.

Окремим аспектам кримінально-правової характеристики злочинів, пов'язаних з банкрутством, та проблемам кримінальної відповідальності за них присвятили свої праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: П. П. Андрушко, І. Н. Бенедисюк, Є. М. Васілін, Н. О. Гуторова, О. О. Дудоров, О. Є. Звірко, В. М. Кирилко, І. А. Клепицький, А. М. Ключко, М. Й. Коржанський, Н. А. Лопашенко, В. Н. Лук'янов, М. І. Мельник, І. Ю. Михалєв, Р. О. Мовчан, О. І. Перепелиця, А. М. Ришелюк, В. В. Сташис, Є. Л. Стрельцов, М. В. Талан, В. Я. Тацій, М. І. Хавронюк, І. О. Харь та ін. На дисертаційному рівні ці питання розглядали Н. М. Ляпунова («Кримінальна відповідальність за приховування банкрутства і фіктивне банкрутство», 2001 р.), Б. М. Грек («Кримінально-правова

відповідальність за фіктивне банкрутство та доведення до банкрутства», 2005 р.), О. О. Круглова («Кримінальна відповідальність за доведення до банкрутства (аналіз складу злочину)», 2005 р.), О. Г. Фролова («Злочини, пов'язані з банкрутством, в Україні: кримінально-правова характеристика», 2006 р.); Г. Є. Болдарь («Незаконні дії у разі банкрутства: проблеми кримінально-правової кваліфікації та вдосконалення законодавства», 2007 р.).

Незважаючи на значний внесок науковців у дослідження цієї проблеми, доповнення КК України нормами, що регулюють відповідальність за доведення до неплатоспроможності або банкрутства та інші суспільно небезпечні діяння в цій сфері, потребують наукового осмислення й аналізу практики застосування. У процесі кримінально-правової кваліфікації цих злочинів виникають проблеми, пов'язані з оцінюванням об'єктивних та суб'єктивних ознак злочинів, зокрема при аналізі бланкетних норм, при розмежуванні із суміжними злочинами та адміністративними правопорушеннями. Неоднозначно вирішуються питання щодо оцінювання способу вчинення суспільно небезпечних діянь або ж моменту їх закінчення.

Отже, існує нагальна потреба в науковому узагальненні розроблених на сьогодні теоретичних підходів до кримінально-правової оцінки цих злочинів, виокремленні найбільш типових проблем у ході кваліфікації й тлумачення певних категорій і понять, розробці на підставі такого аналізу теоретичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення вітчизняного кримінального законодавства і практики його застосування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Класичного приватного університету «Кримінально-правове, кримінологічне та кримінально-виконавче забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина» (державний реєстраційний номер 0110U003958) і «Вплив правової інтеграції на кримінально-правову, кримінально-виконавчі системи та запобігання злочинності в Україні» (державний реєстраційний номер 0116U008203), одним з виконавців яких є здобувач.

Тему дисертації затверджено вченою радою Класичного приватного університету (протокол № 3 від 18 листопада 2015 р.).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертації є проведення комплексного кримінально-правового дослідження проблем кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, та розробка пропозицій, спрямованих на вдосконалення відповідних кримінально-правових норм, а також практики їх застосування.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

– дослідити кримінальне законодавство України щодо відповідальності за вчинення злочинів, пов'язаних з банкрутством, в історичному аспекті;

- дослідити злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, у системі злочинів у сфері господарської діяльності;
- проаналізувати об'єкт та предмет злочинів, пов'язаних з банкрутством;
- надати характеристику об'єктивній стороні злочинів, пов'язаних з банкрутством;
- визначити потерпілого від злочинів, пов'язаних з банкрутством;
- дослідити суб'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством;
- виявити особливості розмежування складів злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, з іншими складами злочинів;
- вказати критерії відмежування складів злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, та адміністративних правопорушень;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, та практики його застосування.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, пов'язаних з банкрутством.

Предмет дослідження – кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством.

Методи дослідження. Для досягнення наукової об'єктивності результатів дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. *Діалектичний метод* застосовано в усіх підрозділах дисертації; за допомогою методів *дедукції, індукції, аналізу, синтезу* визначено структурно-логічну схему наукового дослідження; *історико-правовий* метод використано під час вивчення основних тенденцій розвитку вітчизняного законодавства щодо відповідальності за кримінальне банкрутство (підрозділи 1.1, 1.2); *догматичний* – для з'ясування змісту приписів, що містяться в кримінальному законодавстві й застосовуються в юридичній доктрині стосовно відповідальності за кримінальне банкрутство та злочини, пов'язані з ним (підрозділи 2.1–3.2); *формально-логічний* – для аналізу положень ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України щодо додержання правил законодавчої техніки та для тлумачення ознак передбачених ними складів злочинів (підрозділи 2.1–3.2); *логіко-нормативний* – для формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного КК України; *статистичний* – для узагальнення матеріалів правозастосовної практики (підрозділ 3.2).

Емпіричну базу дослідження становлять матеріали опублікованої судової практики (усього вивчено й проаналізовано 120 судових рішень за 2015–2019 рр.), статистичні дані Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України (2015–2019 рр.).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням злочинів, пов'язаних з банкрутством, проведеним

на підставі запроваджених нововведень, спрямованих на вдосконалення кримінально-правової охорони фінансової та банківської сфер в Україні. Наукову новизну роботи репрезентують такі наукові положення:

вперше:

– запропоновано внесення низки змін до ст. 218-1, 219 КК України щодо способу вчинення злочинів, передбачених цими нормами, визначення розміру великої матеріальної шкоди, яка завдається внаслідок доведення суб'єкта господарської діяльності до банкрутства або банку до неплатоспроможності, та розроблено відповідні редакції статей;

– запропоновано визнавати відносини з приводу власності (право власності) додатковим обов'язковим об'єктом злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, та додатковим факультативним об'єктом злочинів, передбачених ст. 220-1, 220-2 КК України;

удосконалено:

– визначення юридичної природи злочинів, пов'язаних з банкрутством, і їх місця в системі злочинів у сфері господарської діяльності: встановлено, що злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, вчинюються у сфері банкрутства, банківської діяльності та фінансових відносин;

– розуміння видового об'єкта злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, як суспільних відносин у сфері виконання господарюючими суб'єктами, банками, фінансовими організаціями або фінансовими установами своїх фінансових зобов'язань;

– тлумачення основного безпосереднього об'єкта злочинів, передбачених ст. 218-1, 220-1 КК України, яким запропоновано вважати суспільні відносини у сфері виконання банком своїх фінансових зобов'язань;

– розуміння основного безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 219 КК України, як суспільних відносин у сфері виконання господарюючими суб'єктами своїх фінансових зобов'язань;

– тлумачення основного безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України, – суспільні відносини у сфері виконання фінансовими організаціями або фінансовими установами своїх фінансових зобов'язань;

– визначення потерпілого від вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, якими доцільно визнавати кредиторів, контролюючі органи, державу, банк чи суб'єкта господарської діяльності, яких унаслідок зазначених у ч. 1 ст. 218-1 та ч. 1 ст. 219 КК України суспільно небезпечних дій було віднесено до категорії неплатоспроможних;

– розуміння суб'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України, яким необхідно визнавати громадянина – засновника (учасника) фінансової установи (організації) чи її службову особу, або іншу особу, службовими чи професійними обов'язками якої охоплюється здійснення зазначених у ст. 220-2 дій;

– редакцію примітки до ст. 218-1 КК України: «2. Терміни “банк”, “пов’язана з банком особа” та “кредитор” вживаються у значенні, встановленому Законом України “Про банки і банківську діяльність”»;

набули подальшого розвитку:

– наукова позиція стосовно визначення ознак об’єктивної сторони злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, щодо доведення банку або суб’єкта господарської діяльності до неплатоспроможності як шляхом активних дій, так і шляхом бездіяльності;

– обґрунтування визначення предметом злочину «порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності»: завідомо неправдивих відомостей, що вносяться до бази даних про вкладників; завідомо неправдивих відомостей, що вносяться у звітність, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; бази даних про вкладників (яка зазнає пошкодження або знищення);

– обґрунтування визначення предметом злочину «фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи» документів бухгалтерського обліку; реєстрів бухгалтерського обліку; документів (у будь-якій формі) щодо звітності фінансової установи;

– позиція, відповідно до якої злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, можуть бути вчинені виключно з прямим умислом.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наведені в роботі висновки та пропозиції можуть бути використані в:

– *правотворчій діяльності* – при подальшому вдосконаленні законодавства України щодо кримінальної відповідальності за злочини, пов’язані з банкрутством;

– *правозастосовній практиці* – як рекомендації щодо вдосконалення практичної правозастосовної діяльності в частині кримінально-правової кваліфікації злочинів, пов’язаних з банкрутством (довідка про впровадження результатів дослідження в роботу Головного управління ДФС в Запорізькій області № 105 від 07 лютого 2019 р.);

– *науково-дослідній сфері* – як теоретичне підґрунтя для подальших кримінально-правових досліджень злочинів, пов’язаних з банкрутством;

– *навчальній сфері* – при викладанні навчальних дисциплін кримінально-правового спрямування (довідка про впровадження результатів дослідження в навчальний процес Класичного приватного університету № 115 від 11 лютого 2019 р.).

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на чотирьох науково-практичних

конференціях: «Законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи розвитку» (м. Херсон, 2017 р.); «Пріоритети розвитку юридичних наук» (м. Одеса, 2017 р.); «Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні» (м. Львів, 2018 р.); «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні» (м. Запоріжжя, 2019 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в 10 наукових публікаціях, з яких: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, 4 – матеріали конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (208 найменувань) і трьох додатків (6 сторінок). Загальний обсяг дисертації – 199 сторінок, з них основний текст – 163 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; окреслено наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; наведено дані щодо апробації та публікацій.

Розділ 1 «Теоретичні засади дослідження злочинів, пов'язаних з банкрутством» складається з двох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Гене́за кримінального законодавства України щодо відповідальності за вчинення злочинів, пов'язаних з банкрутством»* проведено аналіз становлення та розвитку вітчизняного кримінального законодавства щодо відповідальності за кримінальне банкрутство й інші протиправні діяння, пов'язані з ним.

Злісне банкрутство як різновид шахрайства з метою заволодіння чужим майном згадано ще в «Руській Правді». Так, у разі неможливості сплати боргу боржник підлягав продажу, а одержані кошти розподіляли між кредиторами. Тим чи іншим чином передбачалась відповідальність за злочинні діяння, пов'язані з банкрутством, і в Литовських статутах та «Правах, за якими судиться малоросійський народ» від 1743 р. Крім того, у 1740 р. було прийнято «Статут неспроможності», в якому містилося поняття неплатоспроможності, було передбачено мирову угоду, закріплено статус кураторів.

В Укладенні 1845 р. встановлено кримінальну відповідальність як за протиправні дії при банкрутстві, так і за інші кримінально карані діяння в цій сфері, але здебільшого норми мали відсильний характер, оскільки посилялися на «Устави про банкрутів» та «Торговельні устави» (чинні в період із середини XVIII до кінця XIX ст.). Кримінальне Укладення 1903 р. відрізнялося від Укладення 1845 р. чітким і повним описом ознак об'єктивної сторони злочинів,

пов'язаних з банкрутством, та не посилалося на інші нормативні акти. Кримінальну відповідальність диференційовано за суб'єктами злочину: приватні особи підлягали ув'язненню у виправних будинках на строк до трьох років, а особи торгового стану – до восьми років.

У післяреволюційний період на території України діяли норми, що передбачали процедуру банкрутства, зокрема в Цивільному кодексі УСРР 1922 р. регламентовано інститут фінансової неспроможності. Разом з тим, будь-яких норм, які б регулювали саму процедуру банкрутства або передбачали відповідальність за кримінальне банкрутство, не існувало, що зумовлено державно-правовим устроєм та іншими чинниками, що існували протягом радянського періоду. І лише у 1994 р. в КК України було введено норми, що передбачали відповідальність за вчинення злочинних дій у сфері банкрутства, а саме: ст. 156-2 «Приховування банкрутства» та ст. 156-3 «Фіктивне банкрутство». У КК України від 2001 р. були криміналізовані «фіктивне банкрутство», «доведення до банкрутства», «приховування стійкої фінансової неспроможності» та «незаконні дії у разі банкрутства». Упродовж 2011–2018 рр. відбувались як процеси часткової декриміналізації (ст. 218, 220, 221 КК втратили чинність), на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України № 4025-VI від 15 листопада 2011 р. щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності», так і криміналізації, зокрема: дій з доведення банку до неплатоспроможності (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних із банком осіб» № 218-VIII 2015 р.), порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності та фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку» від 16 липня 2015 р. № 629-VIII. Відповідні зміни були обґрунтовані необхідністю вдосконалення кримінально-правової охорони фінансової та банківської сфер.

У підрозділі 1.2 «Злочини, передбачені статтями 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, у системі злочинів у сфері господарської діяльності» запропоновано класифікацію злочинів, передбачених у Розділі VII Особливої частини КК України «Злочини у сфері господарської діяльності», та досліджено їх місце в системі. Розглянуто теоретичні підходи до класифікації злочинів у сфері господарської діяльності. Проаналізовано склади вищезазначених злочинів.

Установлено, що злочини, пов'язані з банкрутством (передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, а свого часу ст. 218, 219, 220, 221), у системі злочинів у сфері господарської діяльності в теорії кримінального права здебільшого поділяють на злочини проти прав і законних інтересів кредиторів; злочини, що вчинюються у процесі банкрутства суб'єктів господарської діяльності; злочини у сфері банкрутства; злочини у сфері банківської діяльності та фінансових відносин.

Акцентовано, що такі злочини, як: доведення банку до неплатоспроможності; доведення до банкрутства; порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності; фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації; приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи, – вчинюються у сфері банкрутства, банківської діяльності та фінансових відносин.

Розділ 2 «Об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством» складається із чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Об'єкт та предмет злочинів, пов'язаних з банкрутством» розглянуто теоретичні підходи до об'єкта злочину та об'єктів злочинів, пов'язаних з банкрутством, і їх предмета.

Додатково аргументовано позицію, відповідно до якої родовим об'єктом злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, є сукупність відносин, які складаються у сфері господарської діяльності, тобто таких, що виникають з приводу виробництва, розподілу, обміну й споживання товарів, виконання робіт та надання послуг (зокрема фінансових).

Визначено видовий, основний безпосередній та додатковий (обов'язковий і факультативний) об'єкти злочинів. Зокрема, видовим об'єктом є суспільні відносини у сфері виконання господарюючими суб'єктами, банками, фінансовими організаціями або фінансовими установами своїх фінансових зобов'язань. Основним безпосереднім об'єктом досліджуваних злочинів виступає: для протиправних діянь, передбачених ст. 218-1, 220-1 КК України, – суспільні відносини у сфері виконання банком своїх фінансових зобов'язань; для злочину, передбаченого ст. 219 КК України, – суспільні відносини у сфері виконання господарюючими суб'єктами своїх фінансових зобов'язань; для злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України, – суспільні відносини у сфері виконання фінансовими організаціями або фінансовими установами своїх фінансових зобов'язань. Як додатковий обов'язковий об'єкт злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, визначаються відносини власності, які водночас можуть виступати додатковим факультативним об'єктом злочинів, передбачених ст. 220-1, 220-2 КК.

Уточнено предмет злочинів, передбачених ст. 220-1, 220-2 КК України. Предметом злочину, що полягає в порушенні порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності, є: завідомо неправдиві відомості, що вносяться до бази даних про вкладників; завідомо неправдиві відомості, що вносяться у звітність, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; база даних про вкладників (яка зазнає пошкодження або знищення). Предметом фальсифікації фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи виступають документи бухгалтерського обліку; реєстри бухгалтерського обліку; документи (у будь-якій формі) щодо звітності фінансової установи.

У підрозділі 2.2 «Об'єктивна сторона злочинів, пов'язаних з банкрутством» розглянуто загальні положення щодо об'єктивної сторони злочину загалом та об'єктивної сторони злочинів, пов'язаних з банкрутством, зокрема. Акцентовано увагу на способах вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України: 1) вчинення дій, які призвели до віднесення банку до категорії неплатоспроможних або до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності (ст. 218-1, 219); 2) внесення до бази даних про вкладників завідомо неправдивих відомостей (ч. 1 ст. 220-1); 3) внесення завідомо неправдивих відомостей у звітність банку, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ч. 3 ст. 220-1), пошкодження бази даних про вкладників (ч. 4 ст. 220-1); 4) внесення змін до документів або реєстрів бухгалтерського обліку; внесення у звітність фінансової установи завідомо неповних або недостовірних відомостей про угоди, зобов'язання, майно установи, у тому числі яке перебуває в довірчому управлінні, чи про фінансовий стан установи; підтвердження зазначеної інформації; надання такої інформації Національному банку України; опублікування даної інформації; розкриття зазначеної вище інформації (ст. 220-2).

Розглянуто проблеми визначення суспільно небезпечних наслідків злочинів, передбачених ст. 218-1, ст. 219, ч. 4 ст. 220-1 КК України. Зазначено, що такі наслідки злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК, як спричинення великої матеріальної шкоди та віднесення банку до категорії неплатоспроможних (настання стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності), потрібно розглядатися в їх сукупності.

Аналіз судової практики застосування кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за доведення банку до неплатоспроможності та доведення до банкрутства, свідчить, що такі злочини переважно вчинюють шляхом активних дій, але також можуть бути вчинені шляхом бездіяльності.

Кримінально-правова оцінка заподіяння великої матеріальної шкоди як одного із суспільно небезпечних наслідків цих злочинів має здійснюватися з

урахуванням того, що вона може бути завдана і державі, і кредиторам сукупно.

У підрозділі 2.3 «Потерпілий від злочинів, пов'язаних з банкрутством» розглянуто сутність і кримінально-правовий зміст поняття «потерпілий», уточнено його ознаки в злочинах, передбачених ст. 218-1 КК, 219 КК, а саме: 1) кредитори, тобто фізичні, юридичні особи, контролюючі органи (щодо податків і зборів) та держава (саме як кредитор) в особі державних органів; 2) держава (що стосується бюджетної сфери), якщо злочин завдав державі великої матеріальної шкоди, а також у разі несплати податків і зборів (обов'язкових платежів); 3) банк, який унаслідок зазначених у ч. 1 ст. 218-1 КК України дій було віднесено до категорії неплатоспроможних, або суб'єкт господарської діяльності, доведений до стійкої фінансової неспроможності (в особі власника (власників), засновника, учасників банку чи господарюючого суб'єкта).

У підрозділі 2.4 «Суб'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством» розглянуто загальні положення щодо суб'єктивної сторони злочинів та суб'єкта їх вчинення. Наголошено, що виключно з прямим умислом можуть бути вчинені такі злочини: доведення банку до неплатоспроможності; доведення до банкрутства; порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності; фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи.

Злочини, передбачені ст. 218-1, 219 КК України, вчинюються з прямим умислом щодо суспільно небезпечного діяння та такого його наслідку, як віднесення банку до категорії неплатоспроможних (настання стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності). Щодо наслідку у вигляді завдання великої матеріальної шкоди державі чи кредитору вина особи може характеризуватися як прямим, так і не прямим умислом.

Злочини, передбачені ст. 218-1, 219 КК України, крім того, характеризуються такою обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони, як мотив вчинення злочину (корисливий мотивів, інша особиста заінтересованість, інтереси третіх осіб).

Акцентовано на такій обов'язковій ознаці суб'єктивної сторони фальсифікації фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи, як наявність у винного спеціальної мети вчинення цього злочину (приховати ознаки банкрутства чи стійкої фінансової неспроможності або підстав для обов'язкового відкликання (анулювання) у фінансової установи ліцензії або визнання її неплатоспроможною).

Наголошено, що суб'єкт злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, може бути лише спеціальним, а саме: особа, пов'язана з банком (ст. 218-1 КК); громадянин – засновник (учасник) або службова особа суб'єкта господарської діяльності (ст. 219 КК); керівник або інша службова особа банку (ст. 220-1 КК); громадянин – засновник (учасник) фінансової установи (організації) чи її службова особа, або інша особа, службовими чи професійними обов'язками якої охоплюється здійснення певних дій (ст. 220-2 КК).

Розділ 3 «Проблеми кваліфікації злочинів, пов'язаних з банкрутством, та напрями вдосконалення норм про відповідальність за них» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Відмежування злочинів, передбачених статтями 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, від суміжних злочинів та адміністративних правопорушень» проведено порівняльний аналіз, зокрема: доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218-1 КК), доведення до банкрутства (ст. 219 КК) та таких злочинів, як протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК), протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК) та самоправство (ст. 356 КК) (в тому числі щодо проблем рейдерського захоплення). Наголошено, що доведення банку до неплатоспроможності та доведення до банкрутства суб'єкта господарської діяльності може бути наслідком вчинення суспільно небезпечних дій, передбачених ст. 206, 206-2, 356 КК України. Встановлено, що ознаки цих злочинів у більшості випадків співвідносяться як загальні та спеціальні. Розмежування складів злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, та складів вказаних вище злочинів проводиться за ознаками об'єктивної сторони й суб'єктом злочину. Констатовано, що доведення банку до неплатоспроможності та доведення до банкрутства суб'єкта господарської діяльності може виступати як проміжна мета злочинів, передбачених ст. 206, 206-2 КК України.

Проведено порівняльний аналіз злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, і злочинів ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК) та шахрайства (ст. 190 КК). Констатовано, що у випадках доведення банку до неплатоспроможності чи доведення до банкрутства суб'єкта господарської діяльності з метою ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) або з метою заволодіння майном банку чи суб'єкта господарської діяльності, або придбання права на їх майно шляхом обману чи зловживання довірою, за наявності підстав, утворює сукупність злочинів.

Проведено порівняльний аналіз злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, і деяких злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, зокрема:

зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК); зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК); службове підроблення (ст. 366 КК); службова недбалість (ст. 367); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою та їх зв'язок зі злочинами у сфері банкрутства (ст. 368 КК). Констатовано, що вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1 і 219, 220-1, 220-2 КК України, шляхом здійснення дій, передбачених ст. 364-1, 366, 368 КК України, утворює сукупність злочинів. Зазначено, що злочини, передбачені ст. 220-1, 365-2 КК України, співвідносяться за суб'єктом у випадку вчинення керівником або іншою службовою особою банку порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ч. 3 та ч. 4 ст. 220-1) у співучасті зі службовою особою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Здійснено порівняльний аналіз злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, та адміністративних правопорушень, зокрема порушення порядку оприлюднення фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності (ст. 163-16 КУпАП); приховування стійкої фінансової неспроможності (ст. 164-15 КУпАП); незаконні дії у разі банкрутства (ст. 166-16 КУпАП); фіктивне банкрутство (ст. 166-17 КУпАП); порушення законодавства у сфері гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 166-19 КУпАП); порушення законів України та нормативно-правових актів Національного банку України щодо здійснення нагляду (оверсайту) платіжних систем та систем розрахунків (ст. 166-20 КУпАП). Проведено розмежування за об'єктивними ознаками.

У підрозділі 3.2 *«Вдосконалення закону про кримінальну відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством»* акцентовано на тому, що з метою вдосконалення як кримінального законодавства, так і правозастосовної діяльності необхідно уточнити коло суб'єктів злочину, передбаченого ст. 218-1 КК *«Доведення банку до неплатоспроможності»*. Зокрема, це стосується такого суб'єкта, як *«пов'язана з банком особа»*, тлумачення якої наведено в Законі України *«Про банки і банківську діяльність»* і є доволі широким. Так, відповідно до ст. 52 цього Закону, НБУ (Національний банк України) при здійсненні банківського нагляду має право визначати пов'язаними з банком особами фізичних та юридичних осіб, зазначених у пунктах 1–9 частини першої цієї статті, за наявності ознак, визначених у нормативно-правових актах НБУ, з урахуванням характеру взаємовідносин, операцій та наявності інших зв'язків із банком. Це положення надає занадто широке коло прав НБУ, зокрема щодо криміналізації поведінки людини, та створює можливість для зловживань у цій сфері.

Наведено аргументи щодо необхідності визнання уповноваженої особи банку пов'язаною з банком особою, а отже, суб'єктом вчинення такого злочину, як доведення банку до неплатоспроможності. Відповідно до п. 9 ст. 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність», пов'язаною з банком особою визнається будь-яка особа, через яку проводиться операція в інтересах осіб, зазначених у цій частині, та на яку здійснюють вплив під час проведення такої операції особи, зазначені в цій частині, через трудові, цивільні та інші відносини, а відповідно до ст. 2, такі функції може виконувати уповноважена особа банку, тобто особа, яка на підставі статуту чи угоди має повноваження представляти банк та вчиняти від його імені певні дії, що мають юридичне значення.

Запропоновано нові редакції ст. 218-1, 219 КК України, у диспозиціях яких уточнено об'єктивні ознаки злочинів, передбачених цими нормами, та доповнення до примітки ст. 218-1 КК.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення проблемних питань щодо кримінально-правової характеристики та проблем кваліфікації злочинів, пов'язаних з банкрутством. У результаті проведеного дослідження сформульовано такі висновки й пропозиції.

1. Положення щодо кримінальної відповідальності за зловживання у сфері банкрутства виникли в XI ст., розвивались і трансформувались залежно від розвитку інституту власності, формування банківської та фінансової сфер. Розвиток законодавства про кримінальну відповідальність за досліджувані злочини характеризується поступовим розширенням кола суб'єктів відповідальності за неправомірні дії при банкрутстві та розширенням меж кримінально-правової охорони вказаних сфер за рахунок інтенсивності криміналізації тих чи інших діянь. Для сучасного стану кримінально-правової охорони характерне намагання держави проводити збалансовану кримінально-правову політику на підставі моніторингу реальних загроз цьому сектору економіки за напрямками, з одного боку, декриміналізації більшої частини злочинів, пов'язаних з банкрутством (на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI), та подальшою криміналізацією інших суспільно небезпечних дій, як-от: доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218-1 КК); порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220-1 КК); фальсифікація фінансових

документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220-2 КК).

2. На основі аналізу кримінально-правових ознак злочинів у сфері господарської діяльності визначено юридичну природу злочинів, пов'язаних з банкрутством. Встановлено, що злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, вчинюються у сфері банкрутства, банківської діяльності та фінансових відносин.

3. Родовим об'єктом злочинів, пов'язаних з банкрутством, запропоновано визнавати сукупність відносин, які складаються у сфері господарської діяльності, тобто таких, що виникають з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання товарів, виконання робіт і надання послуг.

Видовим об'єктом злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, запропоновано визнавати суспільні відносини у сфері виконання господарюючими суб'єктами, банками, фінансовими організаціями або фінансовими установами своїх фінансових зобов'язань.

Відтак, суспільні відносини у сфері виконання своїх фінансових зобов'язань виступають безпосереднім об'єктом злочину при вчиненні таких дій банком (ст. 218-1, 220-1 КК), господарюючими суб'єктами (ст. 219 КК) та фінансовими організаціями або фінансовими установами (ст. 220-1 КК). Відповідно, відносини власності виступають додатковим обов'язковим об'єктом злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, та можуть бути додатковим факультативним об'єктом злочинів, передбачених ст. 220-1, 220-2 КК.

4. Запропоновано особами, потерпілими від вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України, вважати: кредиторів (фізичних, юридичних осіб); контролюючі органи (щодо податків і зборів); державу (що стосується бюджетної сфери); банк чи суб'єкта господарської діяльності (в особі власника (власників), засновника, учасників), яких унаслідок зазначених у ч. 1 ст. 218-1 та ч. 1 ст. 219 КК України дій було віднесено до категорії неплатоспроможних та яким завдано великої матеріальної шкоди.

5. Предметом злочинних дій, що полягають у порушенні порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності, запропоновано визнати, зокрема: завідомо неправдиві відомості, що вносяться до бази даних про вкладників; завідомо неправдиві відомості, що вносяться у звітність, яка подається до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; бази даних про вкладників (яка зазнає пошкодження або знищення). Предметом злочинних дій, що полягають у фальсифікації фінансових документів та звітності фінансової організації, приховуванні неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи, запропоновано визнавати,

зокрема: документи бухгалтерського обліку; реєстри бухгалтерського обліку; документи (у будь-якій формі) щодо звітності фінансової установи.

6. У процесі дослідження доведено, що злочини, передбачені ст. 218-1 КК «Доведення банку до неплатоспроможності» та ст. 219 «Доведення до банкрутства» КК України, можуть бути вчинені як шляхом активних дій, так і шляхом бездіяльності, у випадках, коли винна особа умисно не виконує своїх службових обов'язків, з метою доведення банку до неплатоспроможності або господарюючого суб'єкта до банкрутства.

7. Визначено суб'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 «Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи» КК України, а саме: громадянин – засновник (учасник) фінансової установи (організації) чи її службова особа, або інша особа, службовими чи професійними обов'язками якої охоплюється здійснення зазначених у ст. 220-2 суспільно небезпечних дій.

8. На основі проведеного дослідження та з метою вдосконалення кримінального законодавства запропоновано нову редакцію ч. 1 ст. 218-1 та ч. 1 ст. 219 КК України, а також внесення змін до примітки ст. 218-1 КК:

Стаття 218-1. Доведення банку до неплатоспроможності

1. Доведення банку до неплатоспроможності, тобто умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості чи в інтересах третіх осіб вчинення пов'язаною з банком особою будь-яких дій усупереч інтересам банку, або умисне невиконання такою особою своїх службових обов'язків з метою доведення банку до неплатоспроможності, що призвело до віднесення банку до категорії неплатоспроможних та завдало великої матеріальної шкоди державі та/або кредиторам, –

карається обмеженням волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк з накладенням штрафу від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка. 1. У цій статті матеріальна шкода вважається великою, якщо вона у десять тисяч і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

2. Терміни «банк», «пов'язана з банком особа» та «кредитор» вживаються у значенні, встановленому Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Стаття 219. Доведення до банкрутства

1. Доведення до банкрутства, тобто умисне, з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості чи в інтересах третіх осіб вчинення громадянином

– засновником (учасником) або службовою особою суб'єкта господарської діяльності будь-яких дій усупереч інтересам цього господарюючого суб'єкта, або умисне невиконання такою особою своїх службових обов'язків з метою доведення господарюючого суб'єкта до банкрутства, якщо це призвело до стійкої фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності та завдало великої матеріальної шкоди державі та/або кредиторам, –

карається штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка. У статтях 219, 222 цього Кодексу матеріальна шкода вважається великою, якщо вона у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті в наукових фахових виданнях України,
що включені до міжнародних наукометричних баз даних*

1. Ключик Ю. В. Проблеми визначення об'єктивної сторони доведення банку до неплатоспроможності. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2019. № 1 (63). С. 116–120.

2. Ключик Ю. В. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством в історичному аспекті. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2019. № 2 (64). С. 91–95.

3. Ключик Ю. В. Злочини, передбачені статтями 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України в системі злочинів у сфері господарської діяльності. *Право та державне управління.* 2019. № 2 (35). Т. 2. С. 37–43.

4. Ключик Ю. В. Порухення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності як один із злочинів у сфері банкрутства. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2019. № 3 (65). С. 233–240.

5. Ключик Ю. В. До проблеми кваліфікації злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2019. № 2. С. 176–179.

6. Ключик Ю. В. Суб'єкт злочинів у сфері банкрутства. *Юридичний бюлетень.* 2019. № 9. С. 225–232.

Матеріали конференцій

7. Ключик Ю. В. До проблеми визначення об'єкту злочину доведення банку до неплатоспроможності. *Законодавство України: недоліки, проблеми*

систематизації та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (10–11 лютого 2017 р.). Херсон: Гельветика, 2017. С. 135–138.

8. Ключик Ю. В. Потерпілий від злочину доведення банку до неплатоспроможності. *Пріоритети розвитку юридичних наук*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (7–8 квітня 2017 р.) / Громадська організація «Причорноморська фундація права». Одеса, 2017. С. 175–177.

9. Ключик Ю. В. Проблеми визначення суб'єкту злочину, передбаченого ст. 220-1 КК України. *Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (17–18 серпня 2018 р.) / Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив». Львів, 2018. С. 21–24.

10. Ключик Ю. В. До проблеми визначення суб'єкту злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України. *Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (22–23 лютого 2019 р.) / Запорізька міська громадська організація «Істина». Запоріжжя, 2019. С. 98–101.

АНОТАЦІЯ

Ключик Ю. В. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з банкрутством. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2019.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню злочинів, пов'язаних з банкрутством. Проаналізовано місце й роль злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, у системі злочинів у сфері господарської діяльності. Зазначено, що ці злочини вчинюються у сфері банкрутства, банківської діяльності та фінансових відносин.

Досліджено об'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством. Визначено видовий, основний безпосередній та додаткові (обов'язковий і факультативний) об'єкти злочинів, передбачених ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України, а також потерпілого від вчинення злочинів, передбачених ст. 218-1, 219 КК України. Встановлено, що злочини, передбачені ст. 218-1, 219 КК України, можуть бути вчинені як шляхом активних дій, так і шляхом бездіяльності.

Охарактеризовано суб'єктивні ознаки злочинів, пов'язаних з банкрутством. Визначено суб'єкта злочину, передбаченого ст. 220-2 КК України.

Досліджено проблеми кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з банкрутством, та можливі шляхи їх вирішення. Надано пропозиції щодо вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за злочини, передбачені ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 КК України.

Ключові слова: банкрутство, фінансова неспроможність, банк, неплатоспроможність, суб'єкт господарської діяльності, фінансова організація, фінансова установа, пов'язана з банком особа, службова особа.

АННОТАЦІЯ

Ключик Ю. В. Уголовная ответственность за преступления, связанные с банкротством. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Классический приватный университет, Запорожье, 2019.

Диссертация посвящена комплексному исследованию преступлений, связанных с банкротством. Исследуется становление уголовного законодательства Украины относительно ответственности за совершение преступлений, связанных с банкротством, в ретроспективном аспекте.

Делается вывод, что на сегодняшний день уголовно-правовая охрана отношений в сфере банкротства осуществляется с помощью четырех статей УК Украины: 218-1, 219, 220-1, 220-2. Если учесть постоянные изменения в экономической системе Украины и особенности политической направленности государства, становится понятной постоянная необходимость в совершенствовании уголовного законодательства в отношении института банкротства.

Анализируются место и роль преступлений, предусмотренных ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 УК Украины, в системе преступлений в сфере хозяйственной деятельности. Отмечается, что преступления, предусмотренные ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 УК Украины, совершаются в сфере банкротства, банковской деятельности и финансовых отношений.

Раскрываются объективные признаки преступлений, связанных с банкротством. Определяются видовой, основной непосредственный и дополнительные (обязательный и факультативный) объекты преступлений, предусмотренных ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 УК Украины, а также потерпевший от совершения преступлений, предусмотренных ст. 218-1, 219 УК Украины. Определяются способы совершения преступлений, связанных с банкротством. Устанавливается, что преступления, предусмотренные

ст. 218-1 и 219 УК Украины, могут быть совершены как путем активных действий, так и путем бездействия.

Характеризуются субъективные признаки преступлений, связанных с банкротством. Определен субъект преступления, предусмотренного ст. 220-2 УК Украины (гражданин – учредитель (участник) субъекта хозяйственной деятельности (юридического лица) или финансового учреждения (или финансовой организации) или его должностное лицо, либо лицо, служебными или профессиональными обязанностями которого охватывается осуществление указанных в ст. 220-2 действий).

Исследуются проблемы уголовной ответственности за преступления, связанные с банкротством, и возможные пути их решения. Формулируются предложения по совершенствованию законодательства об уголовной ответственности за преступления, предусмотренные ст. 218-1, 219, 220-1, 220-2 УК Украины. Предлагаются новые редакции ст. 218-1, 219 УК Украины.

Ключевые слова: банкротство, финансовая несостоятельность, банк, неплатежеспособность, субъект хозяйственной деятельности, финансовая организация, финансовое учреждение, связанное с банком лицо, должностное лицо.

SUMMARY

Klyuchik Yu. V. Criminal liability for crimes related to bankruptcy. – On the rights of the manuscript.

The dissertation for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.08 – criminal law and criminology; penal law. – Classic Private University, Zaporozhye, 2019.

The dissertation is devoted to the complex investigation of bankruptcy crimes. The place and role of the crimes envisaged by Articles 218-1, 219, 220-1, 220-2 of the Criminal Code of Ukraine in the system of crimes in the sphere of economic activity are analyzed. It is noted that the crimes envisaged by Articles 218-1, 219, 220-1, 220-2 of the Criminal Code of Ukraine are committed in the sphere of bankruptcy, banking and financial relations.

The objective signs of bankruptcy crimes are being investigated. Specific, main direct and additional (compulsory and optional) objects of the crimes provided by Articles 218-1, 219, 220-1, 220-2 of the Criminal Code of Ukraine are determined, as well as - the victim of the crime, provided by Articles 218-1 and 219 of the Criminal Code of Ukraine. It is established that the crimes envisaged by Articles 218-1 and 219 of the Criminal Code of Ukraine can be committed both through active action and through inaction.

The subjective features of bankruptcy crimes are characterized. Identified the subject of the crime under Art. 220-2 of the Criminal Code of Ukraine.

Bankruptcy criminal investigations and possible solutions are investigated. Proposals for improvement of the legislation on criminal liability for crimes provided by Articles 218-1, 219, 220-1, 220-2 of the Criminal Code of Ukraine are submitted.

Key words: bankruptcy, financial insolvency, bank, insolvency, business entity, financial institution, financial establishment, person connected with the bank, official.

КЛЮЧИК ЮЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ,
ПОВ'ЯЗАНІ З БАНКРУТСТВОМ**

12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Підписано до друку 04.11.2019

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк різнографний. Гарнітура Times.

Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 150 пр. Зам. № 46-19.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008